

Финалното шоу на Кристо. Това ли ще е последното нещо от него, което ще видим?

"НЮ ЙОРК ТАЙМС", 8 ЮЛИ 2020 Г.

Артистът, който почина през май, планираше да опакова Триумфалната арка в Париж. Проектът бе отложен, но е в ход за следващата година. Сътрудниците му обаче се надяват, че ще могат да реализират още нещо.

Септември 1921 г. Триумфалната арка – онази великолепа арка в края на „Шан-з-Елизе“ в Париж, ще бъде опакована с блестящ материал като част от временна инсталация на родения в България артист Кристо.

Кристо почина на 31 май, две седмици преди 85-ия си рожден ден, но не и преди да завърши всеки детайл от проекта за Триумфалната арка. Той участваше и в подготовката на изложбата, която бе открита на 1 юли в център „Помпиду“ в Париж, ще продължи до 19 октомври и е фокусирана върху годините, в които той е живял и творил във френската столица – отразява неговите начални творчески изяви, срещата му с жената, която ще стане негов сътрудник и съпруга – Жан-Клод Денат, до опаковането на Пон Ньоф през 1985 година.

Изложбата трябваше да се открие на 18 март, но бе отложена заради

което иска да реализира в Париж, е мечта на живота му – опаковането на Триумфалната арка. Мениджърите на „Помпиду“ му помагат да си осигури необходимите разрешителни, включително и одобрението на президента на Франция Емануел Макрон.

За опаковането на арката, която е по-висока от Райхстага в Берлин, който Кристо покори през 1995 г., ще са нужни 270 000 кв. м пропиленов материал. Покрит е с пулверизиран алуминиум, за да му се придаде сребърен син блясък. Материята ще бъде закрепена с около 3.7 км червено въже – анонс към цветовете на френското знаме. Владимир Явашев смята, че проектът ще струва между 12 и 14 милиона евро, 13.5-16 милиона долара. Той допълва, че има и други предизвикателства. Техниците ще трябва да монтират и специална платформа, така че нощните церемонии в чест на Незнайния

Опакован портрет на съпругата на Кристо Жан-Клод от 1963 г.

мога да му позвъня, когато просто ми се прииска да си поговоря с него - казва той. - Понякога се хващам, че вдигам телефона да му

монумент на победата – просто ми се прииска да си поговоря с него - казва той. - Понякога се хващам, че вдигам телефона да му

Там Кристо създава първите си опаковани скулптури. Той обвива изрисувани буркани, нефтени варели, кончета играчки, колички за пазаруване с плат, полиетилен, импрегнирана хартия. Той тайно покрива и обществени статуи, които снима, за да останат за идните поколения.

Постепенно неговите амбиции нарастват, а Триумфалната арка е едно от

зданията, за които си фантазира, че ще опакова. В експозицията в „Помпиду“ черно-бял фотомонтаж от 1962-1963 година показва изглед през челното стъкло на кола, която се движи през нощта по посока на арката. Самата арка е заменена с взривена скулптура на Кристо – четвъртит обект, здраво стегнат в плат и въжета.

Мисис Дюпле обяснява, че тези ранни, както и по-късните му монументални творби не са случайно опаковани. Всяка дипло, всяка гънка на материала,

Софи Дюпле, куратор на експозицията в „Помпиду“

ват проекти, които изглеждат невъзможни - опхват

Но професор Финедат невъзможни - опхват 46-километрова ограда от

Кристо тайно покрива статуи, задоволява се само да снима процеса

всяка добавена нишка са грижливо композирани, все едно са линии от скица или рисунка. „Той рисува с конци и въжета“ - казва кураторката.

От началото на 70-те, след като се преместват в Ню Йорк, Кристо и Жан-Клод успешно осъществя-

ват проекти, които изглеждат невъзможни - опхват 46-километрова ограда от

„Триумфалната арка“. „Не знам дали е възможно без харизмата на Кристо да се осигури финансиране“ - обяснява той.

Владимир Явашев обаче звучи убедено. „Сигурен съм, че ще го направим. Може да отнеме 10-15 години“ - казва той. Все още не са водени конкретни разговори с правителството на Абу Даби, проведени са само проучвания от финансови фирми. - Проектът може да се самофинансира по различни начини.

Ако Мастаба никога не види бял свят, „Триумфалната арка“ може да е последният проект на Кристо. Дейвид Джуда - дългогодишен приятел на Кристо, мениджър на „Annelly Juda Fine Art“ в Лондон,

Кристо, вляво, със своя племенник Владимир Явашев в Лондон

епидемията от коронавируса във Франция.

Опаковането на Триумфалната арка не е единственият проект, който е планиран да се осъществи след кончината на Кристо. Неговите сътрудници от Ню Йорк – водени от племенника му Владимир Явашев и племенника на Жан-Клод Джонатан Хенери, имат за цел да реализират и една от най-големите му амбиции – трапецовидна пирамида (мастаба), изградена от варели, която да е перманентна и да е инсталирана в пустинята в Абу Даби. Необходимият бюджет за това ще е над 350 милиона долара.

Екипът на Кристо е „изключително компетентен, те познават всеки нюанс от проекта „Триумфалната арка“, защото са участвали в работата по всяко едно нещо – казва Джонатан Финейбърг – професор в Университета по изкуствата във Филаделфия, биограф на Кристо и Жан-Клод. - Те точно знаят какво искаше да направи Кристо, а Кристо искаше този проект да се осъществи – с него или без него“.

Идеята за Триумфалната арка бе възродена преди три години, когато център „Помпиду“ запита Кристо дали би могъл да аранжира външна инсталация, която да съпада с изложбата. Той отговаря, че единственото нещо,

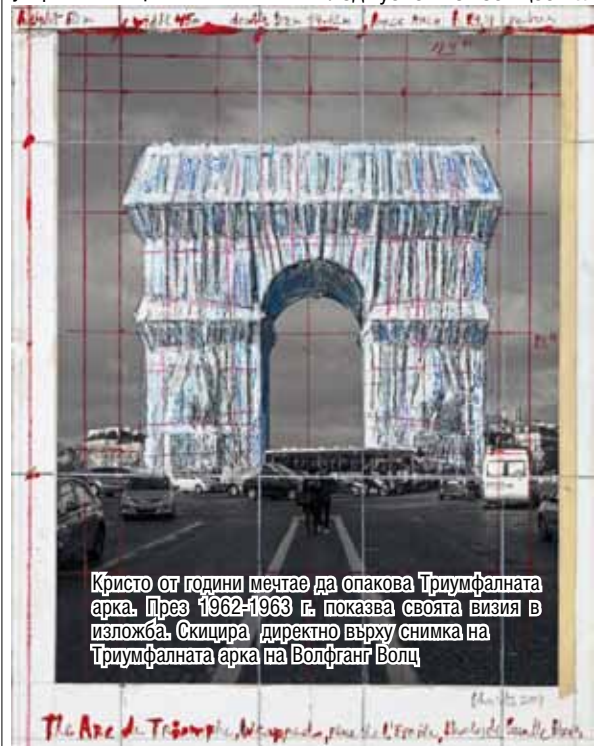
войн да продължат и по време на инсталацията. След като орнитолозите уведомяват Кристо, че в Триумфалната арка всяка пролет гнездат соколи, проектът бе отложен от април за септември тази година, за да не се тревожат птиците. Пандемията доведе до ново отлагане с още 12 месеца - за 18 септември – 3 октомври 2021 година.

Владимир Явашев казва, че след смъртта на чичо си се чувства „много, много тъжен“. Неговата ежедневна работа не се е променила особено, с изключение на едно. „Не

звънна и чак тогава осъзнавам, че не мога.“

Изложбата в „Помпиду“ представя ранни творби на Кристо, непоказвани досега – картини, скрити от десетилетия в мазето на имот във Франция на бащата на Жан-Клод. Изложбата ни представя интригуващи ключове към живота и творчеството на Кристо.

Младият студент от Художествената академия в София избягва от Източния блок и през 1958-ма пристига във френската столица. Наема слугинска стая с изглед към Триумфалната арка. „Това е

Кристо от години мечтае да опакова Триумфалната арка. През 1962-1963 г. показва своята визия в изложба. Скицира директно върху снимка на Триумфалната арка на Волфганг Волц

Скица от 1980 г. на проекта „Пон Ньоф“.

оцветени в синьо, червено, бяло и лилаво, върху платформа от пластмасови кубове.

В интервю за „Ню Йорк таймс“ пред изложбата в Лондон Кристо каза, че не знае дали мастабата в Абу Даби – монумент поне 8 пъти по-висок от този в Сърпентайн, някога ще се материализира. „Аз съм като шахматист. Но напредваме. Много е вълнуващо. Надявам се да съм жив, когато този проект се осъществи – сподели Кристо, доверявайки, че неговото присъствие не е наложително. - Мастаба в Средния Изток може да бъде изградена и без мен. Всичко вече е решено – цветовете, всичко.“

казва, че артистът не се вълнувал много от дълголетие на своите творби. През 1971 г. Лондонския музей решил да купи колаж на Кристо и пратил консерватор в галерията, за да го огледа. Консерваторът попитал: „Какво ще правим със скобите. Ръждата им ще пробие платното“. „Това е истински кошмар за консерваторите“ - оценява Джуда, който все пак задал този въпрос на Кристо. В отговор получил вербално свиване на рамене. „Кристо ме попита: „Разбра ли сега, изкуството е живо?“ И мистър Джуда продължил мисълта на художника: „А след като изкуството е живо, значи трябва и да умре“.

В експозицията в „Помпиду“ черно-бял фотомонтаж от 1962-1963 година показва изглед през челното стъкло на кола, която се движи през нощта по посока на арката